

Upute za provedbu Politike otvorene znanosti Sveučilišta u Rijeci

Znanstvene informacije i istraživački podaci koji su proizvod znanstvenih aktivnosti financiranih javnim sredstvima trebaju biti dostupni u otvorenom pristupu (*Hrvatska deklaracija o otvorenom¹ pristupu / Deklaracija Sveučilišta u Rijeci "Europska otvorena znanost²"*), a iznimke od ovog pravila prihvatljive su samo u specifičnim slučajevima zaštite osobnih podataka, intelektualnog vlasništva, nacionalne sigurnosti i slično. Svrha ovih uputa je dati smjernice kako pohraniti i objaviti publikacije i istraživačke podatke.

U provedbi Politike otvorene znanosti Sveučilišta u Rijeci³ sudjeluju **Dionici znanstvene djelatnosti** (znanstveno i nastavno osoblje, suradnici, studenti i drugi sudionici procesa u sustavu znanosti i visokog obrazovanja).

1. Sastavnice Sveučilišta u Rijeci

- obvezuju se da **kao dio ugovora o studiranju** na svojim preddiplomskim, diplomskim i doktorskim studijima obvezno uključe i potpisanu **izjavu studenta o javnoj objavi obranjenog završnog i/ili diplomskog rada, odnosno doktorske disertacije (Prilog 1.)**, te izjavu o dozvoli mrežnog objavljivanja putem institucijskih repozitorija i korištenja digitalne inačice navedenih radova sukladno općepriznatim međunarodnim standardima (CC BY licencije).

Ako je zbog postizanja zaštite patentom, industrijskim dizajnom ili nekim drugim pravom industrijskog vlasništava u skladu sa posebnim propisima kojima se uređuju prava industrijskog vlasništva nužno da se zadrži tajnost sadržaja ili dijela sadržaja doktorskog rada, studenti, u dogovoru s mentorom, mogu zahtijevati odgodu objave do ostvarenja uvjeta za postizanje odgovarajuće zaštite pravom industrijskog vlasništva ili do prestanka potrebe za čuvanjem tajnosti u skladu sa Pravilnikom o gospodarenju intelektualnim vlasništvom na Sveučilištu u Rijeci.⁴

Hodogram aktivnosti:

- urednik repozitorija treba omogućiti samoarhiviranje svih radova u repozitoriju

¹ http://www.uaos.unios.hr/artos/Hrvatska_deklaracija_o_otvorenom_pristupu.pdf

² https://svkri.uniri.hr/images/Deklaracija_Europska_otvorena_znanost.pdf

³ https://uniri.hr/wp-content/uploads/2021/10/09.02.-Politika-otovrene-znanosti_UNIRI.pdf

⁴ http://www.utt.uniri.hr/files/Pravilnik_o_gospodarenju_IV_SuR-a_final_2010.pdf

- student samoarhivira rad u repozitoriju sastavnice, u dogovoru s mentorom, a nakon provjere u Turnitinu
- arhivira se završna verzija rada prije obrane
- prilikom samoarhiviranja rada student obavezno odabire otvoreni pristup svima uz CC BY licenciju
- samoarhiviranje rada jedan je od uvjeta za pristupanje obrani rada
- nakon obrane rada, sastavnica dostavlja popis studenata koji su obranili rad na nekoj od razina studija te urednik repozitorija objavljuje rad na javnom sučelju repozitorija

Napomena: Studenti koji nemaju potpisanu izjavu o javnoj objavi rada u okviru ugovora o studiranju, samoarhiviraju rad u institucijski repozitorij sastavnice u skladu s Politikom otvorene znanosti Sveučilišta u Rijeci i Odlukom o obvezi pohrane i objave znanstvenih, stručnih i popularnih radova te istraživačkih podataka (*Prilog 2.*) u institucijski repozitorij sastavnica Sveučilišta u Rijeci (samoarhiviranje rada uz otvoreni pristup svima i CC BY licenciju).

- omogućuju i pružaju svojim istraživačima potporu za objavu znanstvenih i stručnih radova u:
 1. *Zlatnom tipu otvorenog pristupa* (objavom radova u časopisima koji su dostupni u otvorenom pristupu) pružajući pritom, u skladu sa Strategijom Sveučilišta 2021.-2025., **financijsku potporu kroz (su)financiranje troškova objave znanstvenih radova.**
 2. *Zelenom tipu otvorenog pristupa* (arhiviranjem/samoarhiviranjem odgovarajućih verzija radova u repozitoriju matične ustanove) pružajući **tehničku i stručnu potporu** pri objavi radova u institucijskom repozitoriju

2. Dionici znanstvene djelatnosti

- Pohrana radova u repozitorij matične ustanove sastavnice Sveučilišta te omogućavanje otvorenog pristupa – kada god je to moguće:
 1. objavljene verzije znanstvenih radova, a kada to, zbog prijenosa autorskih prava na izdavača, nije moguće, onda
 2. prihvaćenih rukopisa (author accepted manuscript) objavljenih radova ili
 3. autorskog pretiska (preprint)

Napomena: Pri potpisivanju ugovora o prijenosu autorskih prava (eng. *Copyright Transfer Agreement*) autori u pravilu „prenose“ imovinska autorska prava (pravo umnožavanja, pravo distribuiranja, pravo priopćavanja autorskog djela javnosti, pravo prerade) na izdavača.

Politiku otvorenog pristupa pojedinog izdavača te mogućnosti samoarhiviranja radova u digitalne repozitorije autori mogu pronaći na mrežnim stranicama izdavača, u nakladničkom ugovoru ako su ga potpisali ili na *Sherpa/RoMeo* portalu.

Ovaj korak se primjenjuje i u slučaju objavljivanja rada u časopisu s otvorenim pristupom (Zlatni tip otvorenog pristupa).

Prilikom samoarhiviranja radova metapodaci o radovima mogu se preuzeti iz neke od vanjskih baza: *Crosbi, Hrčak, Crossref, NSK*.

- Obveza pohrane radova u repozitorij, uz uporabu CC licencija, odnosi se na sljedeće publikacije:
 1. znanstvene i stručne radove;
 2. monografije i poglavlja u knjigama;
 3. zbornike radova znanstvenih i/ili stručnih skupova u organizaciji Sveučilišta ili njegovih sastavnica;
 4. udžbenike;
 5. referentna djela (stručne radove);
 6. završne, diplomske i doktorske radove koji nastaju na Sveučilištu ili njegovoj sastavnici;
 7. obrazovne sadržaje⁵, te
 8. ostale materijale Sveučilišta i njegovih sastavnica.
- Očekuje se da se cjeloviti tekst gore navedenih publikacija *odmah* učini javno dostupnim pod standardnom otvorenom licencijom (CC BY)
- Očekuje se od istraživača da u institucijski repozitorij pohrane i srodne istraživačke podatke
- U slučaju “zatvorenih” publikacija očekuje se da se metapodaci vezani uz publikaciju učine otvoreno dostupnima pohranom u institucijski repozitorij
- Preporučuje se da se za svaku istraživačku aktivnost izradi Plan upravljanja istraživačkim podacima (engl. Research Data Management Plan) te da se u svakom slučaju istraživački podaci digitalno povežu s odgovarajućim publikacijama
- Potiče se istraživače da u institucijski repozitorij pohrane publikacije objavljene prije datuma stupanja na snagu trenutne Politike i učine ih otvoreno dostupnima kada god je to moguće
- Obvezno je navođenje pripadnosti (afilijacija) Sveučilištu u skladu s [Odlukom o navođenju pripadnosti \(afilijacija\) Sveučilištu u Rijeci](#) (2018.)⁶

⁵ Obrazovnim sadržajima smatraju se materijali dostupni u elektroničkom obliku kao što su udžbenik (priručnik, skripta, knjiga), prezentacija, slika, graf, dijagram, animacija, rječnik, video zapis, audio zapis, baza pitanja, i dr. koje Sveučilište i njegove sastavnice koriste prilikom poučavanja kako studenata, tako i ostalih dionika društva (https://www.srce.unizg.hr/files/srce/docs/otvoreni-pristup/preporuke_oer_20200403.pdf).

⁶ <https://uniri.hr/wp-content/uploads/2019/04/Odluka-o-navo%C4%91enju-pripadnosti-SURI.pdf>

- Obvezna je izrada i upotreba trajnog identifikatora autora ORCID i njegova povezanost sa Sveučilištem u Rijeci

3. Dionici nastavne djelatnosti

- Pohrana obrazovnih materijala u institucijski repozitorij i objava u otvorenom pristupu uz uporabu Creative Commons licencije CC BY gdje zadržavaju autorsko pravo i pravo na objavljivanje bez ograničenja.

4. Uredništva časopisa

- Obvezna je dodjela trajnog identifikatora DOI za radove objavljene u časopisima čiji su izdavači Sveučilište i njegove sastavnice

5. Sveučilište

- Senat Sveučilišta u Rijeci usvaja Odluku o obvezi pohrane i objave znanstvenih, stručnih i popularnih radova te istraživačkih podataka u institucijski repozitorij sastavnica Sveučilišta u Rijeci koja je sastavni dio ovih uputa
- osigurava obrazovanje, osposobljavanje i podizanje svijesti o otvorenoj znanosti usmjereno na dionike znanstvene djelatnosti
- provođenje praksi otvorene znanosti će se afirmirati, poticati i nagrađivati kao jedan od kriterija razvoja akademskih karijera istraživača Sveučilišta
- potiče sudjelovanje šire javnosti u znanstvenim aktivnostima (engl. citizen science) – npr. kroz prikupljanje podataka, njihovu analizu i diseminaciju ili kroz (su)financiranje znanstvenih aktivnosti

Prilog 1.

**IZJAVA STUDENTA - AUTORA
O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG ZAVRŠNOG/DIPLOMSKOG/DOKTORSKOG RADA**

Izjavljujem da kao student - autor završnog/diplomskog/doktorskog rada dozvoljavam naziv sastavnice Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju naziv sastavnice.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa završnim/diplomskim/doktorskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju naziv sastavnice, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog